

FŐÚR

Első beszélgetés

Főúr

... Köszönöm, már fizettem... És máától fogva nem is lesz már nekünk efféle összeköttetésünk. Beszédünk is kevés lesz együtt, csak olykor-olykor, ha éppen valami, régi dolgokról eszembe jut. Huszonöt év nagy idő – egy és más (ne csodálja) ilyen hosszú idő alatt bizony felgyülemlik.

Huszonöt éve járok magukhoz, Főúr, ne nézzen olyan kétkedve rám! A *Herzl-kávéház*, kilencvenötben, a Király-utca sarkán (maga a világon se volt még), de az már ott volt, s mielőtt az ember elment, ott is fizetni kellett. Sokat tudnék beszélni *magáról*, Főúr. Akkor Ernőnek hívták – mások, mi nem mertük, még csak úgy szólítottuk: „kérem”. Pedig udvarias volt hozzánk, iskolás fiúkhoz, „jó estét Uraim” így köszöntött minket kedden, csütörtökön, hittanóráról mikor jöttünk. Tudja, Ernő, pardon Főúr, két olthatatlan vágy születik minden emberrel. Egy a transzcendentális után, a másik a *grande vie* után. Mind a kettővel korán találkoztam. Elsővel a Mezőségen, csillagos nyári éjjel, hanyatt fekvé egy búzakereszten. A „nagy étellel” kevéssel később a *Herzl-kávéházban*. (Plágium! – kiáltják kórusban Ambrus Zoltán imádói, kik olvasták a *Gerolsteini Nagyhercegnőt*, és emlékeznek kicsi hősének vágyódásaira a „Nagyvilág” után. Plágium biz ez, nem többé és nem kevésbé, mint első szédülő támolygásom a *Herzl parkettján*, plágium, mint első félős kocogtatásom Magának a vizes poháron.) Ma már tudom, használhatatlan, dologtalan vén emberek, özvegyült asszonyok (negyventől ötvenig) látogatták a *Herzl-kávéházat*, de nekem a dominók csattogása, legyezők suhogása mámort hajtott buta kis fejembe. *Valaki* voltam, intésemre a Főúr, mint világjáró hajó kapitánya, parancsot osztott, frakkos pincér továbbította a parancsot: „Dupla hab!” A hajó gyomrából tompán hangzott fel újra: „Dupla hab!” Rebbenésnyi pontossággal a gépezet mozgásba jött, csörgött a kanál, a tálca, a cukortálca és karcsú kávéspohár tetején szűz kevélységgel lágymerev tejszínhab, oldalán fehér vajás kalács, keményre vasalt szerviett halk simulással asztalomra szállt... Rab lettem én ott akkor, Főúr, s huszonöt évig rab maradtam.

Szűk sikátor ott még a Király utca, csak lentebb tágasul. A *Herzl* ablakán át néztem a túlsó oldal esti életét. Sajtüzlet kettő s egy fűszeres bolt lapultak szemközt, három emelet alatt. Balról, kopott földszintes házban nagy héber könyveket árult egy vértelen arcú, szőkén vuklizott, vézna kis zsidó.

Érthetetlen nagyságú sajthengerek és ezüstbe burkolt kis négyszögek (mily szép volt e név is: Imperiál!) – nagy, mesés gazdagságok sejtését hozták. Nyugalmas középszer és polgári konyhák képzetét rajzolták ki a kirakat süveg cukrai, kávéhegyei és szürkére piszkolt

kockacukorhalmaza. Együtt a sajt, a cukor, a kávé képzeletemet *Nyugatra* vitték. Miért, ki tudná? Forgalmas volt a bolt is, forgalmas nagyon a Király utca maga, Pesten az emberek sietve járnak, s úgy hallottam: Amerikában is...

Viszont sohasem nyitotta senki a könyvesbolt ajtaját, könyve előtt hajlottan ült a boltos, feketével sávozott imádságos kendők bélelték a kirakat favázát, és a Herzlben tespedő fiút meghihlette a *Kelet*...

Nagy bűnös maga, Főúr, mért nem engedett ki a Király utca bűzébe, hogy közlől meglassam a penészt a sajtmalom kerekén és a pókhálót az imádságos kendők felett. Engedte volna, hogy menjek végig a Király utcán! Láttam volna, hogy a Lövölde térre és nem a brooklyni hídra viszl! Konfliskocsisok, hordárok zilálták volna szét ostoba álmaim! Nagy bűnös Maga... most menjen, adózó rabjai hívják, majd máskor folytatom.

Második beszélgetés

Főúr!

... Maga most is elegáns ember, Főúr, a modorában is van valami vonzó, nagyon kellemes tud lenni, ha akar, és ahogy a Trabuccóit kínálja, annak igazán bajos – én legalább nem tudok – ellenállni. Hanem húsz év előtt... ugye, maga volt az a Balaton kávéházban? Akkor Károlynak hívták, angolos szőke oldalszakállt viselt, bajuszt semmilyen, egyetlen hátranyúlással kiszedte bőrtarsolyából a visszajáró hatvannégy fillért... óh, hogy csodáltam! Nem is igaz, Károly, nem hatvannégyet, csak negyvenet, huszonnégyért egy világoszőke Médiát adott, pedig nem is kértem, még égett a másik, de maga mégis adta, s én nem kérdeztem, miért, közöttünk ilyen apró magyarzkodások nem voltak műsoron. Hol volt még akkor Einstein, s mi tudtuk már, hogy minden relatív. Az idő is. Kettőtől este nyolcig – az télen semmi sem. Két párti sakk, s az óra már négyet mutat, jön az Esti Újság, meg egy kis csokoládé két pasztránával, már egynegyed hatra járt, a karambol asztal zöldje az ívlámpák fényében kékre vált, két párti százás, maga gondoskodik, hogy a szivarom ki ne aludjon, a kávéház már ürült, markőr! Fizetni! Egy utolsó Média, meg még egy vacsora utánra – nagy tolvaj maga, Károly, ellopta ezer délutánomat!

Főúr, én nem panaszkodom, én így is sokra vittem, nevemnek az újságíró bözzen határozottan kellemetlen csengése van, de mi lett volna még belőlem, ha magának nincs az a bódító megjelenése s a szivarkínálásban nem olyan ellenállhatatlan. Nem is értek én a panaszkodáshoz, maga még egyetemi-polgár koromban világpolgárrá nevelt, egy-két kontinentális gesztust felejthetetlenül megtanultam, míg a gyermeki szentimentalizmus kimosták szívemből a "Balaton" füst hullámai. Így történt, s nem másként, mi dőreség kutatni, más társaságban mi lett vón belőlem...

Semmi baj, Főúr, sok mindent nem tanultam meg, mit tán kellett volna, viszont sok mindent tudok, amit nem tudhat más, csak aki Magához járt az iskolába. Nem sok könyvet olvastam életemben, ebben tán hibás a Balaton, de olvastatott velem sok revüt, sok napilapot. Legszélsőbb baltól legszélsőbb jobbig a magyar és német zszurnalisztikát reggel kilenckor már habzsolni kezdtem. Délre könyv nélkül tudtam a parlamentek szenzációit, a színházi élet pikantériáit és minden új könyvnek a címét legalább. Egyforma kedvvel futottam át a tőzsderovatot, a vetések állását s a Liverpooli Nagy Akadályverseny kilátásait. Tudtam, min dolgozik Gerhart Hauptmann, és tudtam, hogyan vélekedik róla Ludvig Hevesi. A vélekedések – ezek különösen érdekelték. Igazán szólva – csak ez érdekelt. Nem tudom, Károly, a Maga szivarjai tették-e, de nekem estére sosem volt kedvem színházba se menni. Prömierekre se

jártam. Hanem reggel! – a prömiert követő reggelen olvasni a darabról tíz véleményt, az volt az öröm! Mit mond Ambrus, mit mond Keszler, Rothausner Miksa s a többi haruspex! Olyan furcsának tetszik ma már, hogy könyvek, darabok nem érdekeltek, de izgatott a vélemény, mit róluk mások adtak. Ma másként van, Károly, egészen másként, ma semmiféle vélemény nem izgat. (Igaz, hogy az sem, amiről leadják...) De maradjunk a tárgynál, Főúr, akkorról beszélek, s akkor úgy volt. Nagyon sokáig úgy volt. Érdekelt, szörnyen érdekelt a világ, az élet, az irodalom, a művészet, de nem közletről, s nem közvetlenül, csak a Rákóczi útról, a Balatonnak párától homályos tüköruvegén keresztül.

Károly, pardon, Főúr, maga nemcsak velem művelt ilyen csodát. Egy generáció nőtt fel a Balatonban s a többi utcára nyíló nevelőintézetekben, az a generáció, mely ma van férfi korban és igazítani van hivatva az ország dolgát-baját.

Maga értelmes ember, tudja, hogy ez mit jelent. Azt jelenti, hogy első vonalban áll, önmaga s mások életéért felelős egy generáció, mely a dolgokkal szemben sohasem állt, egész nap kávéházban ült, friss levegőt csak hajnalban szívott, mikor szédülő fejével botorkált otthona – nem! – csak éjjeli szállása felé.

Titokzatosan mosolyog, Főúr, de én kitalálom, mire gondol. A közéleti férfiakra gondol, képviselőkre, tanárookra, írókra, művészekre, kik húsz év előtt a Balatonba jártak (kik akkor voltak férfikorukban), és maga úgy látja, nem magasan álltak felettünk, maiak felett, tudásban, jellemében, erőben, világot-ismerésben...

Igaz. De jaj, mások az idők, Károly.

Enyhe volt a lég akkor és derűs az égbolt. Minden magától értetődött, szép játék volt az élet, s az Úristen kegyelmes. Most – hideg vizek felett, Isten homloka egy új Teremtés gondjától borús, már-már szívünk se dobban, s az elme is megáll. És a próbát kell állni mégis, legényül állva gáton.

Adhat kettőt. Egyet vacsora utánra.

Harmadik beszélgetés

Főúr!

A kiszolgáló lehet ügyes és fáradhatatlan, a tulajdonos lehet tapintatos és körültekintő, kávé és tea finom aromát lehelő, a lokál ragyogó, tiszta és levegős – hiába, Főúr – a kávéból s a házból kávéházat csak Maga csinál. Ne szerénykedjék, hogy: túlértékelem és nem mondja, hogy: főúri állapotja csak étappe a fejlődés során, mely a piccolótól a tulajdonoshoz vezet, ne mondja mindezt, mert úgyis tudom, s mert úgysem igaz.

Nem a „fizető”-höz írónak e meghitt vallomások, ki gyanakvó sietséggel jártatja tekintetét az „üzlet” négy-öt asztalorán és kínos agyfeszültséggel szeretné számon tartani az elfogyasztott italok sokát. „Főúr” – mikor e szót kiejtem, elhiheti, hogy nem akármely parvenure gondolok, ki gazdája kegyéből egyik napról a másikra főúrrá avanszált, – nem! ilyenkor egy Isten kegyelméből való valaki jelenik meg előttem, kinek a helyén mást elképzelni sem lehet, ki ha valamely füstoszloptól takarva nem is látható, a jelenlétét akkor is érezteti,

temperamentuma átlüktet a kávéház ritmusán, több Ő, mint polgár, majdnem pontifex, frakkos fenomén, ah szegény a nyelv, hogy nevet találjon oly dús egyéniséghez...

„Fizetni” – ó, Főúr, hogy gyűlöltük e szó koldusszagát, nyelvemet haraptam volna át, semhogy kimondjam s Ön a magáét, semhogy kérdezze tőlem: „Volt kérem...?”, s fizetőcédulán számolgatni kezdjen.

Inkább megtanultam, ami e Földön a legnehezebb: a Rendet és naponta pontosan ugyanazt a kontingenst fogyasztottam el: két feketét, egy kis csokoládét, két vajas kenyeret, tíz Princesast, hat szőke Médiát. S hogy betelt az Idő, vettem a botom, a kalapom, a hitvány ellenértéket az asztal márványlapjára tettem, Ön a kabátom rám segíti, s míg gombolom – duzzadt tárcájából még egy szivarral megkínált. (Kire tartozik, hogy ennek a szivarnak az ára is már a márványon lapult?) A fő gesztus. És az gyönyörű volt, ahogy Ön távozó vendégét szivarral kínálta, és mondta hozzá „Jó éjt, Doktor úr”, pedig még az se voltam. Nem voltam még Doktor, s Ön nem siettetett. Egyéni kedvességén túl tán e finom tapintat volt az, mi legjobban vonzott. Öt év nagy idő, s mi sűrűn beszélgettünk, de maga, Főúr, egyetlenegyszer még csak azt sem kérdezé meg, jogot hallgatok-e vagy bölcsészetet. Szerepelt-e diszkréciójában valami mély bölcsesség is (mellyel közömbösnek ítélte, milyen tudományok tanulását mulasztom el...), vagy egy még mélyebb bölcsesség szavát követte: *quieta non movere*... én nem tudom. Mindegy. Az úriembert látta bennem, és foglalkozásom éppúgy nem érdekelte, mint engem az Ön vezetékneve.

Főúr, egészen csodálatos, hogy a lélekbúvárok figyelmét Ön nem kötötte le. Van valami nehezen érthető és ingerlő abban, ahogy Ön százakkal tartott egy időben barátságot, és ez érzelmek mindenike egyként őszinte volt. Mily könnyű volna mondani, s tán bizonyítani is, hogy szivaron és borraivalón napi hatvan fillér, egy évben száznyolcvan korona, s csak százzal szorozva is, már tizennyolcezer, – ez végül is a barátságnak csak egyik oldalát világítaná meg, az Önét, Főúr, melyért ma sem sokallnék száznyolcvan koronát. Marad még mindig izgató titoknak az enyém, a miénk... Mi vonzott minket búvkörébe, mi tette költekezésünket szerelmi gyönyörrel felérő áldozattá, mit naponta bemutattunk márványasztalán?

Főúr, e rejtélynek én nyomára jöttem (ne értsen félre, csak nyomról beszélek, mely téves is lehet, és ha jó nyom is, magjától a titoknak még áldatlan messze van). Sikere megérdemelt siker. Egyike Ön a nagyoknak, kik új gondolattal gyarapítják a világ eszmetárát. Ön feltalálta: az egyenlősítő arisztokráciát. Kint a szürke világban, a kávéházon túli létben – demokráciával próbálkoznak szárazképzeltű politikusok. Mindenkit egyenlővé tenni, egyforma senkivé... csoda-e, hogy sikertelenségük tökéletes? Viszont csoda-e, hogy tökéletes az Ön sikere? Ön a kávéház legmagasabb klasszisú vendégére állította be a modorát, frakkját, egész úrmagát. S ebből nem engedett. Ezt a modort, ezt a frakkot, ezt az úrmagát vitte győzelemre minden vendégével szemben, ezer önmegtagadáson és undoron keresztül. Következetes volt, és kezdve államtitkárokon, végezve a Röser-kereskedelmi bliccelő növendékein, mindenkinek a szívébe véste, hogy nincs és nem is kívánatos más egyenlőség, mint a Főúr előtt való.

Csak hívője volt e tannak, tagadója senki. És hívője lett mind, ki egyszer templomába lépett. És az maradt – az utolsó forintig.

Én még bírom, Főúr.

Negyedik beszélgetés

Főúr!

Túlértékel engem. Elviheti a Figarót, a Daily Mailt, e két nagyszerű nyelvet csak annyira ismerem, mint Önkegyed. A címszavakat hibátlanul ejtem. Hogy tizenöt év előtti veszekedés volt reggelente, s épp e két újság miatt?... Igaz. Ha elmondanám, hogy áll ez a dolog – bolondnak tartana...

Hiszi, vagy nem, én reggelente nemcsak éhgyomorral, hanem nagyszerű elhatározásokkal is állítottam be Magukhoz. Tizenöt év előtt is már – sok elvesztegetett esztendő sírt a hátam megett. Akkor még volt lelkiismeretem. Onnan tudom, hogy gyakorta fájt. Az elpotyázott évek fájdalma az idegeimbe is berágta magát. Olyankor is, amikor az eszméletem kék szivarfüstpárnák lágyán ringatózott, az idegeim meg-megrándultak. Sokat nevettek rajtam a barátaim. Lehajtott fejjel, számban az örökös barna csutakkal, mint aki dolgát jól vagy rosszul, de elvégezte, nyugodt sétalépésekkel mértem a Körút hosszát. Egyszerre (a hirtelenség volt a mulatságos) a leggyorsabb tempóba csaptam át, néha szaladtam is. Barátaim gyors diagnózisa ez volt: a hátralévő szigorlataim jutottak eszembe... A diagnózis téves volt, nekem nem jutott semmi az eszembe. Legkevésbé a szigorlataim. Lehet, hogy az idegeim emlékeztek valami mulasztott kötelességre. Bizonyára így volt. De az eszméletem színpadára csak a reggeli ébredés órájában léptek fel az elmulasztott évek. Kínos szóbeli tárgyalások estek az ágyban. A resumét már a tükör előtt, fésülködés közben, fogalmaztam. Valahogy így:

„Volt, ami volt. Sopánkodással – egyetlen percem sincs vesztenivaló. Most fél nyolc van. Nyolckor a Bristolban leszek. Kilenckor a múzeumi könyvtárban, és tanulok egyig. Mit? Még nem tudom. Sokat, sokfélét, mindent. Nem késtem semmit. Még teljes tíz évem van. És tíz év alatt megeszem az egész múzeumi könyvtárt.”

Tóni, ehhez egy kis magyarázat kell, különösen a tíz évhez, amit még adtam magamnak. Az Isten tudja, hol valahol azt olvastam, hogy harmincöt éves kora előtt valamirevaló elme nem tudja magát egy határozott irányba szánni. Addig csak ingadozik, ténfereg, próbálkozik, míg végre megleli magát. Ezt jelenti az a tíz év, amit még engedélyeztem magamnak, s amit becsülettel ki is használtam – a ténferegésre, ingadozásra.

Frizurámat és arcomat egészen a nagystílű programhoz méltón rendeztem el. Az utcára jutva, tisztelettel üdvözöltem suhanva siető alakomat a kirakatokban. Nagyon siettem. Tudtam, mivel tartozom az elhatározásomnak. Nyolckor a Bristolban voltam.

A többit tudja, Tóni.

Kilenckor is ott voltam, tízkor is, még tizenegykor is. Az a veszekedés, amelyre célzott – a Figarót és Daily Mailt illetőleg – úgy tíz körül lehetett. Mindjárt megérte, Tóni.

Szálloda volt a kávéház felett. Nyugati exportcégek képviselői, napsütött Balkán-előkelőségek és finom, nosztalgiakeltő, távolillatot lehelő szépségek jártak le reggelizni. Főúr, maga az egyetlen, aki megérthet engem. Az evés, az étkezés brutális egy dolog. Csak egy formája nem! A reggeli egy előkelő szálloda kávéházában. Ebben az étkezésben semmi táplálkozászerű. A vastag porcelán csészék elnyomják tömegükkel az alig pár kanálnyi csokoládét, pillantás alatt elomlanak a luxus süteménykéék... alig nyíló ajkak, gyönyörű tartása a karoknak, s a Bristol piros futószőnyege – Főúr! – ez nem étkezés, ez csupa tisztaság, koronája a reggeli toilette-nek...

Az idegek memóriája jó. Pont kilenckor anélkül, hogy akartam volna, ültömből felpattantam. A vekker többet nem tehet: csenget. Nekem csengethetett!! A felállást azonban indokolni kellett. Ebben a helyzetben az ember vagy fizet és távozik, vagy az újságpólchoz sétál. Én odamentem, a lézengő lapokat összeszedtem, a Figarót, a Daily Mailt, a Piccolót, a Vasipart és a Pénzügyi Közlönyt. A magyar napilapok mind kézben voltak, a németek ott heverték az idegen vendégek előtt. Főúr! kettőt köszönök a Bristol-beli délelőttöknek. Mérsékelt közgazdasági ismereteimet és nyelvek terén való szédületes tájékozatlanságomat. Előbbit a Vasipar szövegoldalairól, utóbbit a Figaro és a Daily Mail hirdetési hasábjairól szereztem. Nem is hiszem, annyi idő alatt

hogy nem vette észre: mint valami héber szöveget, mindig jobbról balra kezdtem az olvasást. Valószínű, hogy a világlapokban a hirdetéseket éppen az ilyen analfabétáknak szövegezik. Pompásan megértettem, és ez jól esett nekem. És mert jól esett, minden reggel elolvastam ugyanazokat a hirdetéseket. A szövegoldalra sosem tévedtem el. Az ismeretlen szavak rosszul hatnak a kedélyre. Szótár?... Akkor inkább az egyetemi könyvtárba megyek. S elvégre a francia lélek eszenciáját a hirdetési oldalokról is magamba szívtam. Évtizedes hirdetés olvasmányaim eredményeként jelenthetem, hogy a franciák szeretik a jó illatokat, sokat szenvednek reumában, jobban bíznak a speciális gyógyszer-készítményekben, mint az orvosokban. Az angolokról más, de hasonló mélyreható megismerések halmozódtak fel bennem.

És maga pont tízkor el akarta vinni előlem az újságokat. Ha a Figarót olvastam, akkor a Daily Mailt és megfordítva. Meg akart fosztani az egyetlen balzsamcsepptől, melyet lelkiismeretem mély sebére szántam – az elcsaklizott könyvtári délelőttért. Engedhetem, Főúr?...

Most már engedem. Sőt látja, én küldöm, vigye. És ne hozzon helyette semmit. Se Vasipart, se napilapot, se semmit. Valami történt énvelem. Megvallom magának. Hét év előtt történt. Hajoljon közelebb:

Harmincöt éves lettem, Főúr. Pont hét év előtt.

Ötödik beszélgetés

Főúr!

– Lehetetlen, hogy ne emlékezzék; alig múlt húsz éve, hogy abba az ostoba szerelembe estem. Ne mosolyogjon, Főúr, ne gondolja, hogy tréfálok, még kevésbé, hogy talán ez a három pohár Cointreau... Mert először is, fiam, ez nem Cointreau, hanem ánizs, amit három év előtt még félve küldött az asztalomra, ma pedig már egész szemtelenül szervíroz Cointreau helyett. Ez egy. A másik pedig az, hogy a saját kis szerelmi bánatát tetszése szerint feledheti, de az enyémre kutyakötelessége emlékeznie, mert éppen eleget keresett rajta. Pfu, micsoda ánizsszagot érzek!

– . . . . .

– Köszönöm, csak maradjunk az ánizsnál. Akármilyen gyengéd kis ital, van benne valami kétségtelen bizonyosság. Hogy ánizs. És én – el se hinné, Főúr – már csak a bizonyosságokat áhítom. Semmi köd, semmi füst, semmi áltatás! Képes vagyok inkább abbahagyni az egész társalgást, vagy pedig – szépen beismeri, hogy ez ánizs. Nos?

– . . . . .

– Na, lássa; nincs ennél egyszerűbb dolog a világon. Most azután – a békesség kedvéért – hajlandó vagyok engedményekre is. Nagyszerű ez a maga Cointreau-ja, küldjön még egy pohárral. Csak a lényeggel legyünk egyszer tisztában, a név nem fontos. Ehhez a bölcsességhez persze sem ingyen, sem olcsón nem jut az ember. Hogy készpénzben mennyi tandíjat kell érte fizetni, azt maga hamarabb megmondhatná, de mint mondják, az idő is némi pénzértéket képvisel, és ebben a valutában én huszonöt évet fizettem. Ez alatt a negyedszázad alatt hetvenszer határoztam el, hogy új életet kezdek. És mint afféle erős elhatározású ember, nem lassú reformokkal, hanem forradalmi úton egy nap alatt akartam szakítani a múlttal. Mindjárt az elhatározást követő reggelen új kávéházba mentem. Ezt nélkülözhetetlennek tartottam egy új élet kezdetén. Volt még egy pár ilyen forradalmi trükköm, ma is szenzációsan hat reám életem ama nagy eseménye, mikor a Cuba szivarról az Operasra tértem (már nem emlékszem, de valami nagy lelki konvulziók idején történt), kisebb tragédiák esetén a bajuszviseletemen

hajtottam végre enyhébb vagy radikálisabb reformokat, de ezek mind csak esetlegességek voltak, igazi frontváltoztatást nálam mindig az új kávéház jelentett.

Látja, maga még emlékezni sem akar, pedig ha akkor az a kis szerelmi ügy nincsen, mi talán ma nem együtt szenvedjük ezt a túrhetetlen áízsszagot. Eszébe juttatom a részleteket... A Rákosi Szidi iskolájába járt az a kisasszony, és a papája erősen udvarolt a riportereknek. Hogy szerettem! A vizsgáján is ott voltam. Ott is történt a szakítás. Infámis rosszul táncolt meg énekelt, és én biztosra vettem, hogy itt a papa már nem tud segíteni. Most már Neki magának kell megudvarolni a Budai Színkör kritikussait, különben biztos a bukás. Már az udvarlási lehetőség is izgatott. Hanem ami azután jött! Vigasztaló szavakra készen siettem az öltözőbe. Ott volt az egész család. Dervisüvöltéssel táncolták körül a „szemük fényét”, vergődtek a „siker” lázában. Visszavonultam. Vissza az öltözőtől, a színháztól, a kisasszonytól, a művészettől, a kontinens egész kultúrájától. Csak el, el egy új világba! Új élet kell nekem, valami ősi, valami primitív. S mint sebzett oroszán bevetem magam a *Marokkó* őserdejébe.

Főúr!

Soha rosszabb kávé, mint a Marokkóban! De a felterítésnek, a szervírozásnak s az Ön ingmellének volt valami marokkói jellege, ami kultúr-csömörökre megnyugtatóan hatott. A Váci körüti posztókereskedő-segédek és kistrafikosok rontottak valamit ezen a jellegen, de ez csak nappali fogyatkozása volt a Marokkónak. Mert este, mikor a fények kigyúltak, abszolút marokkó illúziót adott a Marokkó. Soha sötétebben égő tizenhatos körték nem vakítottak, mint maguknál, Főúr! Trópusi hőség képzetét hozta asztalomhoz Hédi (Őt viszont Ön hozta Főúr!) fedetlen nyakkal, fedetlen karral, fedetlen mellel, fedetlen... minden fedetlen. S mely trópusi bőség! Álmatag szem, élveteg ajk, olvatag kebel... tudott a bánatomról, enyhén közelített, s mely trópusi szomjúsággal itta a Cointreau-t. Társnőit, a zenekar többi tagjait is kínálta néha, minden tízpercben egyszer. Cigaretten sűrűbben, gondolom ötpercenként; Ön volt szíves kérésemre mindannyiszor (de nem éppen annyiszor, mint hajnalban emlékezett) tíz-tíz Princesast asztalomra tenni. Majd megsajnálva csekélységemet, hogy untalan kérnem kell, s mert a hölgyek is beleegyezni látszottak, egy százas dobozt diszkréciónkra bízott. Emlékszik, Főúr, szegény Hédi egyszer becsípett (mert az Cointreau volt!), és a még félig tele cigarettadobozba fél pohár vizet öntött... Hogy mulattam, s Ön a fejét hogy csóválta. Pedig Önnek volt oka mulatni, s a csóválás tiszte lett vón az enyém...

Mikor így már cserélgettük a tiszteket, olyankor kártyára tértünk. Csak úgy mulatságból persze, maga a kártya is már csupa egy multság volt, harminckét levelén mi minden száradott, rántotta, Cointreau s egy főúri lelkiismeret, pont a magáé Főúr. Barátságának bizonyítékát azért itt is adta. Hogy sokat ne veszíthessek, a cenhem még az első osztás előtt velem kiegyenlített. Köszönöm Főúr! Maga sok mindenre szoktatott, aminek a polgári életben különösebb hasznát nem vehettem, de adósság csinálásra nem szoktatott. A hitelezőim listáján maga nem szerepelt. Sajnálhatja Főúr, jó társaságba kerülhetett, s egyet-mást meg is tanulhatott volna. Ha mást nem, egyet biztosan: nem illik Cointreau-t kiáltani a kassza felé, mikor tudván tudja, hogy mégis csak áízsz lesz kitöltve...

Eh, ostobaság, és bocsásson meg, Főúr. Illúzió kell az ifjúságnak, s Ön nem bolond, hogy minden vendégével külön megöregedjék.

Hatodik beszélgetés

Fóúr!

Tentát, tollat, papirost, tojást pohárban!

És már nevet. És már mondja: „Írva lesz.” Mennyire igaza van, Fóúr! írva lesz, mint írva lett húsz év óta mindig, indíttatás és kialakult mondanivaló nélkül, kávéházi módra, frivolán. Írva lett, az utolsó pillanatban, mert ásított már a kolumna és türelmetlenül kopogott a szedő. Írva lett, kilenc borszivar szédületével, gondolatlanul, szívtelen frazeológiával hosszú lére... és úsztak benne szíven lótt ötletek, mik percek előtt még kerengtek a kedély láthatárán. Ragout!!

– ??

Köszönöm, Fóúr, semmit se hozzon, csak magamban beszéltem, meg ragout úgyse hozhat, ez csak egy szimpla kávéház, nem Cafe-Restaurant, hol színház után meleg ételek kiszolgálva lesznek. Óh – e szűk lebujban – itt nem szoktam volna rá, hogy éjfélig üljek, ziláltan szórakozva s késő éji órán halomra öljek gondolatembriókat. E gyenge lokálban, elkínzott alsósjátékosok között, e karvaly nézésű pincérek oldalán sohasem jutott vón eszembe, hogy megalapítsam a „Munka Szemléje” című vállalkozásomat.

Ahhoz levegő kellett, Fóúr, és a Vígszínház kávéháznak volt levegője!

Haragudott rám akkor, emlékszem, nem volt egy jó szava hozzám. Három hétig tudtam tartani a lapot, maga ugyanaddig a haragot. Azután újból jóba lettünk, s akkor mondta, hogy: nem tudott megérteni engem. Lapot csinálni...? Komoly szándékkal...? Jó lapot...? Kinek?

Nem is érthetett meg, Fóúr. Nem egy nézőpontból láttuk a világot. Én mindig ültem, maga mindig állt. Magasabbak voltak a nézőpontjai. És még valami. Magának volt néha szabadnapja is, járt a Ligetbe, szívott levegőt, szót váltott lihegve siető, meg feltúrt karú dolgozó emberekkel. Nekem pihenőm sose volt, mágneseből volt a kávéházi zsöllye, nem engedett egy percre sem.

Lázás életnek tudtam én akkor ezt a csendes fonnyadást. Megcsalt a Vígszínház nyüzsgő emberraja, a sűrű tramvay csilingelés, pincérek rohanása. Négy nagy Boulevard öntötte e pompás intézmény előtt emberét, lovát, kocsiját. Balról a Nyugati pályaudvar tompa lármája Bécsig, Berlinig vitte a képzeletet. Hátunk mögött a Váci út és Újpest sosem látott gyárai gigászi munka méreteivel csaltak. S reggel hétkor már mennyi mozgás! Rokonszenves idegen utasok pléddel, kis táskával, útifátylas drága asszonyok izgalmas sietéssel, gyorslépésű lányok vonati éjszaka fáradtságával sápadt arcukon, frakkos tálcazsonglőrök, friss lapok, még álmotlehelők, édes füstje az első szivarnak és maga, Fóúr, halklépésű előkelőségével – ez volt a Vígszínház kávéház, s ez csak a reggel volt még.

Csak reggel, fél nyolc se volt még, de a gondolat már munkába kezdett: „E lázas életbe be kell kapcsolódnai!” És már fogalmaztam a lap előszavát. Új, soha nem látott lap lesz, a siető étellel együtt siető, a robotolókkal együtt lihegő, újszerű, nagyszerű lap, pillanatképe a rohanó világnak, szavakból, színekből szótt világripot, viszi olvasóját a dolgozó kar, s a dolgozó ész nyomában feltárja a vegyi konyhák titkát, a bányák mélyét, a gondolatok magasát, viszi magával gyárakba, kikötőkbe, nyílt tengerekre és tudós termekbe, hol üveglencsével bővítik a láthatók világát...

És ültem, csak ültem az üresedő kávéházban; képzeletemben már rotációsok ontották A Munka Szemléje tízezreit és Fóúr, maga a kassza háta mögött már ette jó polgári ebédjét, de én nem láttam akkor.

Valahogy délután lett. Két csésze kofeint és új tápot kapott a fáradt képzelet. Ím ott patkóalakra görbült hosszú asztal körül már jogászok gyülekeznek. Mind prima elme és micsoda szív! Szentül hittem, hogy szívügye mindnek az Igazság. S kettőtől háromig magamba szedtem az Alkotmány utca aznapi jogszolgáltatását. Távobabb orvosasztal... fölényes arcú pár docens körül ványadt beteg pénztáriak, körúti vén patikusok és benősült fiatal lipótvárosiak ültek ott, s szenvedték egymást csöndes gyűlöletben. És körülöttük és vég nélkül minden színben és minden hangnemben zajlott az élet. Ültek, mentek, jöttek katonatisztek és tiszt

feleségek, diákok, írók, színészek, nyugdíjas minisztériumbeliek, aktív svihákok, nagyszerű felhajtók. Levante-ügynökök s a déli tőzsde férfiszépségei. Lábuk között újságos pikoló szaladgált, és az asztalok között, sűrűn, számozott piros sapkás összekötő tiszték jelentek meg – ah e fegyelmezett lúdtalpú katonák, elestek mind egy szálig a háború előtt!...

Ez volt a Vígszínház kávéház, ott kértem először tentát-papírost, gondoltam hírre, lapra, tettekkel ténykedő heves gondolatra.

Így most már megérti, Főúr?

Mert én – még így sem értem.

Hetedik beszélgetés

Főúr!

Fizetek. Török fekete...

Ez a török – ez nem volt régebben, Főúr! Hanem a fekete, az jobb volt régebben, Főúr! Megint mosolyog. Mindig mosolyog, ha a régi világot dicsérem. És mindig kitalálom, min mulat. Mondja, hogy van az?

A Veneziára gondolt! Nem a Gresham-Veneziára. Mi ketten tudjuk, miről van szó. A Béla utca meg a Nádor utca sarkán... három lépcsőn kellett felmenni. Jobb emberek Pesten be sem tennék ma a lábukat ilyen háromlépcsős kávéházba. Akkor – Beöthy Zsolt is odajárt. Ő már akkor is egyetemi tanár volt, én meg az egyetemre se jártam. Mégis én ültem többet a Veneziában... Tudja, hogy huszonnégy éve már annak, Főúr? De én máig sem felejtettem el, nem is felejttem el soha, hogy magában akkor volt még – tisztelet. Maga nem volt irodalmi főpincér. Magának fogalma sem volt az esztétikáról. Maga csak azt tudta, hogy az az úr, aki pont ötkor elsőnek jelenik meg a kerek asztalnál, hogy az: Beöthy Zsolt. De ahány vendég csak jött, idegen, – maga mindnek megmutogatta: „Az az úr ott Beöthy Zsolt.”

Mondja, Főúr, volt már reá eset, hogy maga engem mutogatott a kávéházban?

– . . . .

Úgy áll a dolog, hogy magából azóta kiveszett minden tisztelet. Vagy még rosszabbul áll a dolog: maga nem tart engem nagy embernek, Főúr...

Fizetek. Török fekete, három Cointreau, négy Britannica. Mit számol olyan sokat? A tegnap esti ceppet? Hozzá ne merje számítani. Mi lett magából, Főúr? Én kiáltottam, hogy: fizetek, hát akkor azt is én mondom meg, hogy mit fizetek. Harminc koronáért most itt elvesztegetné az egész glóriát, amit huszonöt év alatt a feje köré fontam. Vagy én voltam vak huszonöt évig...?

Eh, tapintata nincs, legyen esze legalább. Hát mit gondol, hogy a magyar aranyijfúság azért hagyta magánál az aranyat, meg az ifjúságot, hogy ezt a lőré, meg ezeket a likőröket megigya? Hát mit gondol: ha itt például előre kellene fizetni, hát ülne valaki óraszámra a kávéházban? Egy lélek se, Főúr!...

Jó, nem általánosítok, beszéljünk csak énrolam, Főúr. Bejövök. Maga lesegíti a kabátomat, felakasztja a kalapomat, leülök kényelmes zsöllyébe, nézelődöm... Már ez is egy élvezet, én már kaptam valamit, de még nem fizettem semmit.... Akkor azt mondom halkán: „Törökfekete”. Törökfekete!! Tö-rök-fe-ke-te!!! Egy török-fekete a doktorúrnak!!! Stafétafutással siet a parancs a

konyha felé és udvarias gyorsasággal a párolgó ital az asztalomra kerül. Még mindig nem fizettem egy vasat sem.

Ínyencségem akkor finomra sodort dohánylevél füstjét kívánja. Maga előveszi a tárcáját, kiválaszt egy karcsú, laposra sikerült Trabukkót, a végét lecsippenti, gyufát gyújt alá, felröppenek az első füstkarikák... és az egész öröm még nem áll egy huncut krajcáróban sem.

Lapokat!

Morning Post, Figaro, Presse, Piccolo, Adevărul, Izvestia, Az Est... tizenhat ország tizenhat nyelvű sajtója segít a Koffeinnak meg a Nikotinnak – gyorsan, gyorsan – az idegeimet tönkretenni. Este hat órára olyan buta leszek ettől a filológiától, hogy tanszéket vállalhatnék az egyetemen, de a jó, finom pénz – az még mindig *itt* van az én zsebemben. Ha ugyan – ha ugyan *itt* volt, amikor beléptem. Mert a kafána mágneses hatása ezen a ponton éri el a maximumot. Én ezt a kényelmet, szivart, feketét, filológiát mind végig élvezhetem úgy is, hogy egy fillér nincsen a zsebemben. Maga nem mérlegeli az én bonitásomat, mikor az ajtón bejövök. Én ehetem, ihatom, szivarozhatom, amennyit tetszik.

A *vélelem* az, hogy fizetni fogom. Ez a vélelem délután két órakor, – amikor jövök, és ez marad a vélelem este nyolckor, mikor az utolsó szivarra gyújtok. Ez a szó, hogy: *vélelem*, jogászi nyelvből főúri nyelvre fordítva annyit jelent, hogy: ritka az olyan pasas, aki nem fizet. És én itt a világért sem akarnék gyanút kelteni, sem magammal, sem másokkal szemben, hogy talán az a kis lehetőség a *nemfizetésre* – csábított volna minket annyi időn át a maga barlangjába.

De! – hogy én délután kettőkor magától tíz szivart vásárolhattam, és a fizetést halaszthattam este nyolcig, esetleg, ha főúrváltás nem volt, még tovább is – nahát ez a kellemes fizetési modalitás az én krónikus nikotin mérgezésemben nem kicsi szerepet játszik. Hiába mosolyog, Főúr! Hiába mondja, hogy kettőtől este nyolcig az mindössze hat óra, és kamatnyereségben egy negyednap semmit sem jelent... Ne legyen rosszhiszemű, Főúr! Magának nem olyan vendégei vannak, hogy van egy kész kabátjuk, csak gomb nincs még rajta, és elmennek a kávéházba azt a gombot megkeresni... A maga vendégeinek van egy – rézpitykájuk, azzal mennek a kávéházba, ahhoz mennek kabátot szerezni.

Az apám mehetett úgy a gabonatőzsdére, a pesti mosónők mehetnek úgy a lóversenyterre, amilyen meleg várakozásokkal én a kávéházba megyek. Hogyne! Az élet minden lehetősége ott vár reám a kávéházban... Zsivaj, jövés-menés, hazard, telefon, sugdosó ügynökök, hangos kokottok, teremtő genie-k, újsághíjánák, üzletes katonatisztek... az egész koncentrált városi élet benne zihál a kávéházban... csattogó biliárdgolyók, suhogó selymek, szerte heverő ezüsttálcák, ropogó bankjegyek, – ezt jól berendezte Főúr! – a kicsi fiú csakugyan elhitte, hogy mindez az övé is, hogy ő ezen az életvásáron vevő is, meg eladó is, hogyne! Ketten az ebéd utáni világiak közül már fogadják is a köszönését és kiszolgálva lesz, mint maga Beöthy Zsolt!

Főúr! Én azon sem csodálkozom, ha a kisfiú bliccel. Pénze nincs – de itt mindenki füstöt fú a levegőbe. Pénze nincs, de itt mindenki kávé rendel dupla habbal. Ez itt olyan magától értetődő, természetes, itt senki semminek az árát nem tudakolja, hát rendel ő is... hisz az itt olyan másodrendű, itt van valami, ami ennél a kávénál, szivarnál, likőrnél sokkal fontosabb: itt mindenki vár valamit, itt minden arcon vágyak, álmok ülnek, a szemek csillogva várnak, itt minden pillanatban történhetik valami, jöhet valami új, váratlan sorsfordulat, csillag gyúl ki a firmamenten, felragyog a *Hír*, a *Pénz*, a *Szerelem*... és Sibylla szól: „Tárt ajtaján a kávéháznak a Szerencse bármely pillanatban beléphet.”

Ne hajoljon úgy rám! Úgy hajol rám, mint egy koporsóra. Nem fognak még eltemetni, sem Maga, sem a kapitalista érdektársai! Én most már tudom, kivel van dolgom. Szocializmus? Szakszervezet? Ismerem! Maga világeletében a burzsoáziához húzott! Mikor a Tisza Pista rendőrei lelovagolták a munkásokat a Szabadság téren és a rendőrlovak patkója becsattogott a Citybe, akkor a kiszolgálók, meg a piccolók egy oktávval hangosabban csapták az orrom alá a vizestálcát. De maga akkor is olyan kétlaki játékot űzött, olyan közepes dolgokat mondott, hogy: já, já, forradalom, forradalom...

Akkor se volt már Magában egy csepp tisztelet. Beöthy Zsolt volt az utolsó, akit Maga tisztelt! Őt is csak azért, mert a neve után bihari főispánnak nézte... Most meg már csak a pénzt tudja tisztelni! Akkor aztán persze, hogy én rám úgy mer itt hajolni, mint ha... Ezt felírhatja Magának, Főúr!

Adjon négy Trabuccót!

Ötöt!

S ezt is felírhatja Magának, Főúr...

Nyolcadik beszélgetés

Főúr!

Teát! Ne felejtse, ma dupla rummal! Nagyon megfáztam, Főúr.

... A Fasorból indultam kettőkor. Átmentem a Lövölde téren, a Király utcán, a Deák téren, a Fürdő utcán, az Erzsébet téren, a Nádor utcán, ki a Honvéd utcán a Lipót körútra, át a Margithídon... ott megálltam. Eszembe jutott hirtelen, hogy nekem semmi dolgom Budán. Jöttem vissza a hosszú úton, végig megint az egész Király utcán, a Lövölde téren, már majdnem haza értem, tíz lépés volt már a kapuig, akkor gondoltam magamban: nem járok már annyit, bejövök ide magukhoz. Na, mit néz? Gondoltam, hogy bejövök ide, Magukhoz, a Cairóba. De kérem, ne bámuljon úgy rám. Szóljon inkább, hogy hozzák már a teámat. El ne felejtse, dupla rummal...

Ne ijedjen úgy meg, Főúr. Tudom, hogy a Royalban vagyunk, tudom, hogy Budapest egy idegen országnak a fővárosa, tudom, hogy Cairo 700 kilométerrel balrább fekszik. Csak nem gondolja, hogy akkorát tévedek. Vagy hogy a hideg elvette az eszemet...

A hideg nem veszi el az ember eszét, Főúr. Inkább meghozza. Csakhogy az emberek nem szeretnek az eszüknél lenni, és kint hagyják inkább az ajtó előtt, oszt jönnek be ide ész nélkül a kávéházba. Ha nem siet, mondok erről magának valamit.

De jöjjön közelebb, nem lehet az ilyesmit hangosan mondani.

... Az egész szerencsétlenségemet ennek a fűtött lokálnak köszönhetem, Főúr. Ha én akkor be nem jövök a Cairóba, ha én akkor megteszem azt a tíz lépést, ami még volt a lakásomig, ma – ma én egy rendes ember vagyok, Főúr! Mert akkor mi történik?

Akkor az történik, hogy benyitok a lakásba, ledobom a kabátomat, felgyújtom a villanyt, odaszaladok a kályhához, felnyitom a fászlada tetejét, és látom... hogy... nincs egy darab fám sem. Akkor veszem megint a kabátomat, leszaladok megint a Lövölde térre, át a Király utcán, a Deák téren, az Erzsébet téren, a Nádor utcán, a Lipót körúton, a Hídon át Budára, megint vissza a Lövölde térre és újra vissza a Hídra és oda-vissza kétszer-háromszor, szikrázó hidegben, szikrázó foggal, ordas indulattal... az – időbe telik Főúr, és annyi idő alatt én végig gondolom ám azt a gondolatot, amit mindig elkezdek fogalmazni, valahányszor járok az utcán csontfagyasztó hidegben, de sohasem tudok befejezni, mert útközben mindig akad egy kávéház, ahol meleg van és hamisított klubelőkelőségével maga is ott van, Főúr! Mindig akad egy kávéház, ahova betérek, és elejtem a gondolatot, pedig milyen élesen kezdem fogalmazni mindig...

Hiszen maguk direkt az isteni akarat ellen dolgoznak, amikor minden utcára oda teremtenek két-három ilyen melegedő barlangot. Hiszen a jó Isten gondoskodott a szegény emberről, akinek nem adott meleg ruhát és tűzifát ugyanakkor, amikor harminc fokos hideget bocsátott a

föld kulturált felére. Hiszen a jó Isten egyenest azt célozta ezzel a kegyetlenséggel, hogy észre térítsen engem, hogy használjam már egyszer az eszemet is, ne mindig csak félig gondoljak végig valamit, ha á-t mondtam, mondjak b-t is, ha borral kezdtem, ne folytassam limonádéval... Hiszen az rettenetes, hogy a millenniumi kiállítás megnyitó napján, mikor Vilmos császár végighajtatott az Andrássy úton, akkor kezdtem fogalmazni egy gondolatot, és máig sem tudtam befejezni; az egész magyar arisztokrácia ott ügetett a Császár után, a leggyorsabb trappot vették a lovak, magasvérű, nagyszerű lófajták, izmos karok tartották szárban őket, a puha kocsipárnákon nagyszerű nyugalommal ültek a magyarok. Maga Pesten volt akkor, emlékszik ugye, hisz ott állt mellettem... rendőrből meg spárgából volt a kordon, amivel a járdán visszatartották a tömeget... Valami nagyon nem jót gondoltam én akkor Főúr! Nem... ne gondolja... kicsi fiú voltam én akkor, öntudatlanul sem voltam marxista. Amit én akkor gondoltam, nem volt annak semmi köze a szocializmussal. Csak azt gondoltam, vagy éreztem inkább, hogy be vagyok csapva, rászedtek engem, félrevezettek... És tudja-e, hogy ezt a hirtelen ráeszmélésemet a megcsalattatásomra nem a díszhintók inspirálták, nem is a díszruhák, nem a drágakövek. Hanem egyes-egyedül az a *nagyszerű* nyugalom, ami ott ült a magyar grófok arcán, és nemcsak a grófokén, hanem a kocsisukén is, aki szárban tartotta a magasvérű lovakat. A gondolat, melyet csiráztatni kezdtem, ilyenforma volt:

Ezeknek az embereknek éppen úgy két szemük van, mint nekem. Azzal a két szemükkel nézik a világot, én is nézem. Amit *én* a világból látok, az engem csupa nyugtalansággal tölt el. Nem látok a dolgokban semmi megnyugtatót. Rémes szakadékok jobbról-balról. Ezer rém emeli a karját fenyegetően. Semmi sem bizonyos. Sem a kenyérem, sem a becsületelem, sem a szeretőm. Holnap reggelre, úgy lehet semmim sem marad.

És itt vannak ezek...

A tekintetük csupa nyugalom. Mint egy természeti erő, úgy ül az arcukon a bizonyosság. Hát jó! Nekik többjük van. Több búzájuk termett; a becsületük több cölöpön épült; a szerelmet sem veszik olyan halálos komolyan. Jó! Ők nyugodtabbak lehetnek. Egy fokkal, két fokkal. Egy relatív nyugalmat az arcukon még megértenék. De ez az abszolút nyugalom, mi ez? És nemcsak az urak arcán, a kocsisokén is, mi ez? Micsoda óvintézkedéseket tettek ezek az emberek, vagy az őseik, hogy az ő számításaikat keresztül nem húzhatja senki és semmi sem! Mit látnak ezek az emberek azzal a két szemükkel, amiből nekem is van kettő, hogy úgy tudnak ülni a párnáikon, rózsább derűvel mint a görög istenek!

Ebédelni sem tudtam, Főúr!

Feketét inni, azt már tudtam, Főúr. A Cairo kávéház levegője enyhe, a pamlag ott puha, a maga frakkja, plaztronja hibátlan, az alantasainak pontossága kifogástalan és a maga hamisított klubelőkelősége... Főúr!... én nem gondolkodtam tovább, elejtettem a fonalat a Cairo pádimentumán. Bottal kellett volna engem ott agyonverni, Főúr. Egyszer ád az Isten ilyen millenniumot, egyszer enged látnom mélységeket és magasságokat, egyszer ád ágit, hogy istenigazában gondolkodni kezdjek, és én akkor a Maguk talmi előkelőségétől megszédülve, elejtem a gondolatot, engedem szétfolyni, ahelyett, hogy két kézzel összetartanám, ásnék után a fájó gyökeréig, mélyen ágyazott titkok kapujáig...

Mert itt valami titok van, Főúr, de aminek én már sohasem fogok a nyomára jutni. Matematikával meg nem oldható, lágy szemlélettel a nyomába sem érek. Csak durva ostorcsapással fölkelített indulat képes a nyomára jönni. És tudja, mi kell még hozzá? Hideg! Bőrön, húson átható, csontig ható hideg! És ne legyen meleg otthon, és ne legyen cél, ami melegítsen... tudja úgy bódorogni a Lövölde tér meg a Margithíd között, sokszor oda és vissza, szikrázó hidegben, szikrázó foggal, ordas indulattal, és ne legyen kávéház a Lövölde téren, helyében autogarage legyen, finom magánfogatok guruljanak, lábzsákokból prémes bundákból nyugalmas emberarcok kandikáljanak, magasvérű lovak párázzanak, magasan pócolva, bizton tudott céllal kocsisok feszengjenek... az kellene...

Ez kellene... hogy végiggondoljam már egyszer azt a gondolatot, amit kezdtem fogalmazni az Andrássy úton, mikor magyar grófok hajtottak gyors ügetéssel a Vilmos császár kocsija után.

A téám...? Elhúlt bizony. Nem baj. Ahova ez a meleg víz elér, ott már úgyse fázom. Ahol meg fázom, oda úgy sem ér el...

Kilencedik beszélgetés

Főúr,

visszajöttem. Azt a sarokasztalt ha újra nekem adná, ha informálná az új kiszolgálót régi kedvteléseimről, azt hiszem, nem volna nehéz a helyzetem, hamar kerékvágásba jönnék.

Emlékszik még ugye, egy tiszta pillanat volt, felálltam, nem engedtem, hogy a kabátomat felsegítse, zaj nélkül betettem magam mögött a kávéház ajtaját – maga várt, várt egy hétnél is tovább, látott néha elmenni a kávéház előtt, gondolta: „pár nap és újra itt lesz” – de két hét után (az utcán vettem észre) minden reménye elment: úgy emelte köszönésre a kalapját, olyan mélyen, ahogy nekem sohasem szokta, üdvözölte bennem a magához hasonló egyenlő értékű, energikus férfiút, és bizonyára otthon, családi körben, tisztelettel szólt rólam, mint szoktak beszélni erős akaratú emberekről, kik el tudtak hagyni morfint, nikotint, szép csalfa szeretőt.

Hazudnék, Főúr, ha mondanám, hogy nehéz volt elszoknom Öntől, ment könnyen és mentem könnyen én: élet, szerelem, gondolat után.

A huszonöt évi térhátrányt sem éreztem nagyon, amellyel kortársaim mögött elmaradtam, tudja, Főúr, nem ültem tétlen a kávéházban, sokszor volt könyv előttem és könyvekkel felérő lapok, és ha kávéházi eszmecsereim edző hatásra nem is értek fel a fórumai dialektikával, – volt némi trainingem az emberekkel-érintkezésben is.

Mit mondjak – új métiere-mben nem voltam az első, de utolsó előtti sem, kis versenyekben én is a mezőny élén jártam, s hogy kedvem telt vón filozofikus megállapításokban, mondhattam volna: huszonöt évi pihenés mindenkinek nagyon ajánlatos.

És mégis visszajöttem, – *egy tiszta pillanatban...*

Ráeszméltem, hogy – *ott*: Dummer August vagyok.

– *Ott...?*

– *Ott*. Nem tudom és nem is akarom másként mondani. *Ott*, ahova innen elindultam. *Ott*, ahonnan ide visszatértem. *Ott...* a közpályán, ahol én is futottam, nem is több teherrel, mint a többiek, nem is kevesebb képességgel, merném azt is mondani, hogy sőt... Valami furcsát fogok mondani, Főúr. A pár hónap alatt, míg odajártam, olyan *árnyékszerű* volt az én létezésem. Léteztem, voltam, ott voltam mindenütt, szóltam, tettem is, de amit szóltam, arra senki sem felelt, és amit tettem, az nem hagyott nyomot. Mindenhol elfogadtak. De nem hiányoztam sehol. Ha fájtam, magamnak fájtam. Ha örültem, senki sem örült velem. Nem hiszi el, Főúr! innen jöttem csak, ebből a kávéházból, és Tasmániából jött idegenre több rokonsággal néztek az emberek.

– És...?

– És jött a tiszta *pillanat*, amelyben visszatértem. *Elfáradtam...* de várjon, Főúr, rendre mondom el. Az ember úszik a folyóban. Ez azonkívül, hogy egy nagyon egyszerű bővített mondat, – még egy nagyon komplikált igazság is. Csinálunk néhány tempót, kivágunk egy pár erélyes karcsapást, és úszunk a vízen, az öröktől folyó szüntelen vízen. Elfáradunk hamar, pár karcsapás után... de akkor sem állunk, a víz visz tovább, míg testünk lágyan elterül, erőt gyűjt, pihen. Pár újabb karcsapás és pihenés megint.

Hát értse meg, Főúr. *Engem nem visz a víz*. Ha karommal nem csapok, ha lábammal nem rúgok, nagy nekifeszüléssel a mellem vizet ha nem hasít – akkor én megállok. Köröttem a folyó

pihenő testeket sodor, de mellettem (mintha olajjal kenett volna a testem) elszalad, én állok mozdulatlan, és ez még jobb eset, de egyben – süllyedek is, Főúr, menthetetlen süllyedek. Engem nem visz a víz. Innen van lázas csapkodásom, hisztériás polipragmaziám. Nekem tennem kell, Főúr, tennem, folyton cselekednem, egyetlen pillanatra megállanom sem szabad.

És ne bámuljon úgy rám. Visszajöttem és pász. Visszajöttem, mert *ott* – nem bírom tovább.